

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/132/2001

OPINIE O PRZEMIANACH WŁASNOŚCIOWYCH W POLSKIEJ GOSPODARCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Utrzymuje się odnotowane przed rokiem pogorszenie ocen znaczenia prywatyzacji dla gospodarki kraju. Nadal tylko co piąty ankietowany (20%) uważa, że prywatyzacja jest korzystna dla polskiej gospodarki, a co trzeci (33%) jest przeciwnego zdania. Tym samym po raz drugi z rzędu odsetek ocen negatywnych przeważa nad pozytywnymi. Najwięcej osób (37%) jest zdania, że prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna.
- Mimo pogorszenia opinii nadal lepiej jest oceniany wpływ prywatyzacji na stan gospodarki niż na sytuację osobistą obywateli oraz pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. Obecnie dwie piąte badanych (40%) twierdzi, że prywatyzacja jest niekorzystna dla nich osobiście, a co drugi (50%) - że jest ona niekorzystna dla pracowników przekształcanych zakładów.
- Za beneficjentów przemian ankietowani uważają przede wszystkim cwaniaków i kombinatorów (53%), a także urzędników państwowych uczestniczących w prywatyzacji (50%) oraz kapitał zagraniczny (46%). Wśród tych, którzy najwięcej stracili na przemianach własnościowych, wymienia się przede wszystkim: większość obywateli (75%), polską gospodarkę w ogóle (59%) oraz pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw (53%).
- Poziom akceptacji własności prywatnej jest zróżnicowany w zależności od sektora gospodarki. Ogólnie jednak można stwierdzić, że dominuje przekonanie, iż państwowe powinny być wszystkie lub większość elektrowni, hut, przedszkoli, szkół wszystkich stopni, szpitali, przychodni lekarskich i dentystycznych oraz domów starców. W odniesieniu do pozostałych przedsiębiorstw i instytucji - w mniejszym lub większym stopniu - istnieje przyzwolenie na częściowo państwową, częściowo prywatną własność. Wyjątek stanowią gospodarstwa rolne, które w opinii zdecydowanej większości badanych powinny znajdować się w rękach prywatnych.

Mija dwunasty rok od zapoczątkowania w Polsce procesu przekształceń własnościowych, tzn. prywatyzacji, wzrostu udziału kapitału zagranicznego w gospodarce oraz reprivatyzacji. Od początku minionej dekady systematycznie prowadzimy badania stosunku społeczeństwa do prywatyzacji i jej wpływu na polską gospodarkę oraz na sytuację osobistą Polaków. Od połowy lat dziewięćdziesiątych prowadzimy także pomiary opinii o korzyściach wynikających ze zmian własnościowych dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw, badamy również stosunek do obecności kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce. Z naszych badań wynika, że od dwu-trzech lat wyraźnie maleje społeczne poparcie dla wprowadzanych reform, w tym dla przemian własnościowych. W ubiegłym roku niechęć do prywatyzacji i kapitału zagranicznego osiągnęła nienotowany wcześniej poziom. We wrześniowym sondażu¹ po raz kolejny podjęliśmy ten temat².

OPINIE O PRYWATYZACJI

Ważnym wskaźnikiem stosunku Polaków do prywatyzacji jest ocena jej skutków dla naszej gospodarki. Obecnie tylko co piąty ankietowany (20%) ocenia, że proces ten jest korzystny dla polskiej gospodarki, a co trzeci (33%) jest przeciwnego zdania. Najwięcej osób (37%) ma ambiwalentny stosunek do korzyści wynikających z prywatyzacji, a co dziesiąty badany (10%) nie ma zdania na ten temat.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (136) przeprowadzono w dniach 13-16 września 2001 roku na liczącej 1225 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Komunikat nt. stosunku Polaków do obecności kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce - w przygotowaniu.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX 1990	IV 1991	V 1992	IV 1993	IV 1994	X 1995	VI 1996	V 1997	V 1998	IV 1999	VIII 2000	IX 2001
	w procentach											
Korzystna	43	42	18	36	34	33	36	40	40	32	21	20
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	24	30	34	29	31	28	30	31	29	28	29	37
Niekorzystna	8	9	30	21	21	20	20	16	21	27	35	33
Trudno powiedzieć	25	19	18	14	14	19	14	13	10	13	15	10

Opinie na temat znaczenia prywatyzacji dla gospodarki zmieniały się w czasie. W pierwszych latach transformacji społeczeństwo wiązało z nią wielkie nadzieje na poprawę sytuacji. Przejawiało się to znaczną liczbą (ponad dwie piąte) tych, którzy widzieli korzyści płynące dla Polski z własności prywatnej. Jednocześnie tylko nieliczni mieli odmienne zdanie. Po gwałtownym spadku poparcia dla prywatyzacji w roku 1992 (przypomnijmy, że był to rok załamania polskiej gospodarki i pogorszenia warunków życia społeczeństwa), w latach 1993-1999 liczba przekonanych o jej korzystnych skutkach dla gospodarki wahała się od jednej trzeciej do dwóch piątych Polaków, ciągle jednak wyraźnie przeważała nad liczbą badanych wyrażających negatywne opinie. W roku 2000 znacząco zmalał odsetek przekonanych, że prywatyzacja jest korzystna, i jednocześnie wzrósł - dostrzegających jej negatywny wpływ na naszą gospodarkę. Po raz pierwszy też krytyczne wypowiedzi o skutkach prywatyzacji w tym względzie przeważały nad opiniami pozytywnymi. Od tego czasu poglądy na ten temat w zasadzie się nie zmieniły. Należy jednak podkreślić, że o ile w minionych latach obserwowaliśmy znaczną stabilność poziomu ambiwalencji wobec skutków prywatyzacji dla gospodarki, o tyle w ciągu ostatniego roku wzrósł (o 8 punktów) odsetek tych, którzy stwierdzają, że jest ona w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna. Można więc zaryzykować tezę, że społeczeństwo polskie - nie negując idei prywatyzacji - jest coraz bardziej rozczarowane jej skutkami.

Opinie o skutkach prywatyzacji dla polskiej gospodarki są związane z osobistym położeniem społecznym i ekonomicznym badanych oraz postrzeganiem przez nich bieżącej sytuacji w Polsce i stanu gospodarki.

Im ankietowani są lepiej wykształceni i bardziej zadowoleni z własnych warunków materialnych, tym częściej dostrzegają pozytywny wpływ prywatyzacji na gospodarkę. Respondenci akceptujący kierunek rozwoju sytuacji w Polsce oraz pozytywnie oceniający sytuację gospodarczą kraju częściej niż pozostali uważają, że prywatyzacja jest dla Polski korzystna. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że - niezależnie od postrzegania sytuacji w kraju - częściej niż co trzeci badany ma ambiwalentny stosunek do tego aspektu skutków zmian własnościowych. Zarówno korzyści, jak i straty dostrzega też w procesie prywatyzacji ponad dwie piąte badanych oceniających, że sytuacja gospodarcza Polski jest *ani dobra, ani zła*.

Tabela 2

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w kraju zmierza w dobrym czy też złym kierunku?	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
W dobrym	34	37	18	11
W złym	17	36	38	9
Trudno powiedzieć	16	42	24	18

Tabela 3

Jak Pan(i) ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- dobra	33	26	25	16
- ani dobra, ani zła	24	44	21	11
- zła	18	36	38	8
Trudno powiedzieć	14	18	22	46

Opinie o skutkach prywatyzacji dla gospodarki wykazują także związek z poglądami politycznymi oraz sympatiami partyjnymi badanych. Najwyraźniej Polacy patrzą na przemiany własnościowe przez pryzmat wyznawanych poglądów, stosunku do gospodarki rynkowej i własności prywatnej w ogóle. O korzyściach płynących z prywatyzacji dla gospodarki częściej mówią badani o orientacji prawicowej (30%) niż deklarujący poglądy lewicowe (18%)³. W elektoratach partyjnych tylko wśród wyborców PO osoby postrzegające prywatyzację w kategoriach korzyści dla gospodarki przeważają nad tymi, którzy mają przeciwne zdanie. Wśród sympatyków PiS odsetki opinii pozytywnych i negatywnych na ten temat są niemal takie same, a w pozostałych elektoratach przeważa krytycyzm.

Tabela 4

Elektoraty głównych partii politycznych	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	37	48	13	2
PiS	25	40	26	9
PSL	11	35	43	11
Samobrona RP*	5	50	38	7
SLD-UP	19	37	39	5
Niezdecydowani	18	31	34	17
Niegłosujący	18	33	34	14
* Deklaracje tego elektoratu należy traktować ostrożnie ze względu na małą liczebność w badanej próbie (41 osób)				
** Nie uwzględniono elektoratu LPR ze względu na zbyt małą liczebność w badanej próbie (32 osoby)				

Ogólnie można stwierdzić, że w ciągu całej minionej dekady wpływ prywatyzacji na gospodarkę był postrzegany lepiej niż oddziaływanie tego procesu na sytuację osobistą ankietowanych. Od pierwszych pomiarów zdania o skutkach przekształceń własnościowych odczuwanych osobiście były podzielone, ale - inaczej niż w odniesieniu do gospodarki - przeważały opinie, że prywatyzacja jest dla respondentów niekorzystna. W ostatnich latach to

³ Zob. tabele aneksowe.

poczucie wyraźnie się nasiliło. Drugi rok z rzędu dwie piąte badanych (40%) uważa prywatyzację polskiej gospodarki za niekorzystną dla siebie, a jednocześnie po raz trzeci z rzędu odnotowujemy spadek liczby respondentów dostrzegających korzyści. Obecnie osoby przekonane, że prywatyzacja jest dla nich osobiście niekorzystna, niemal czterokrotnie przeważają nad tymi, którzy są przeciwnego zdania.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII 1991	V 1992	XI 1992	XI 1993	IV 1994	X 1995	VI 1996	V 1997	V 1998	IV 1999	VIII 2000	IX 2001
	w procentach											
Korzystna	18	12	18	19	21	22	20	24	25	21	15	11
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	26	34	29	27	28	23	26	29	27	25	25	30
Niekorzystna	24	22	27	26	28	37	32	28	32	37	41	40
Trudno powiedzieć	32	31	26	28	23	18	22	19	16	17	19	19

Podobnie jak ocena skutków prywatyzacji dla gospodarki, tak i wpływ tego procesu na osobistą sytuację badanych postrzegany jest przez pryzmat własnego położenia społecznego. Im lepiej respondenci są wykształceni i mają lepsze warunki materialne, tym częściej postrzegają zmiany własnościowe jako proces dla siebie korzystny. Poglądy polityczne badanych - inaczej niż w ocenie skutków prywatyzacji dla gospodarki kraju - tylko w niewielkim stopniu różnicują opinie w tym względzie. Natomiast istnieje związek między postrzeganiem osobistych i makroekonomicznych skutków prywatyzacji. Respondenci, którzy twierdzą, że prywatyzacja jest dla nich osobiście korzystna, jednocześnie zdecydowanie częściej niż inni są przekonani o jej korzystnym wpływie na polską gospodarkę. I odwrotnie: ci, którzy uważają prywatyzację za niekorzystną dla siebie, częściej niż inni sądzą, że również Polsce nie przynosi ona korzyści.

Tabela 6

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Korzystna	75	20	2	3
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	21	58	16	5
Niekorzystna	5	27	64	4
Trudno powiedzieć	18	33	15	34

Od roku 1995 pytamy także o korzyści wynikające z przekształceń własnościowych dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. Od pierwszego pomiaru do roku 1999 opinie o wpływie prywatyzacji na pracowników przekształcanych zakładów były mocno spolaryzowane, rzadziej też niż w ocenie korzyści pozostałych aspektów prywatyzacji (dla gospodarki i osobistych) notowaliśmy opinie ambiwalentne. Natomiast prawie zawsze przeważało przekonanie o negatywnym wpływie prywatyzacji na sytuację pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. W roku 2000 nasiliło się poczucie, że prywatyzacja przedsiębiorstw jest niekorzystna dla zatrudnionych tam ludzi. W tegorocznym sondażu opinie na ten temat pozostały bez zmian. Połowa badanych (50%) uważa, że prywatyzacja jest niekorzystna dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw, co piąty (19%) deklaruje postawę ambiwalentną, a tylko 14% sądzi, że jest to proces korzystny dla pracowników.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	X 1995	III 1996	V 1997	V 1998	IV 1999	VIII 2000	IX 2001
	w procentach						
Korzystna	26	27	30	29	21	15	14
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	17	19	22	19	15	14	19
Niekorzystna	37	33	30	35	45	50	50
Trudno powiedzieć	20	21	18	17	19	21	17

Niemal we wszystkich grupach społeczno-zawodowych przeważa przekonanie, że prywatyzacja jest dla pracowników niekorzystna. Wyjątek stanowią przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, wśród których zdania na ten temat są podzielone (33% opinii pozytywnych, 34% - negatywnych). Skutki prywatyzacji w tym aspekcie najbardziej krytycznie postrzegają robotnicy wykwalifikowani (62% opinii negatywnych). Ogólnie jednak można stwierdzić, że opinie na ten temat są stosunkowo słabo zróżnicowane i raczej wyrażają stan świadomości społecznej, niż są wynikiem osobistych doświadczeń. Wskazuje na to słabe zróżnicowanie opinii w zależności od sektora gospodarki, w którym respondenci są zatrudnieni.

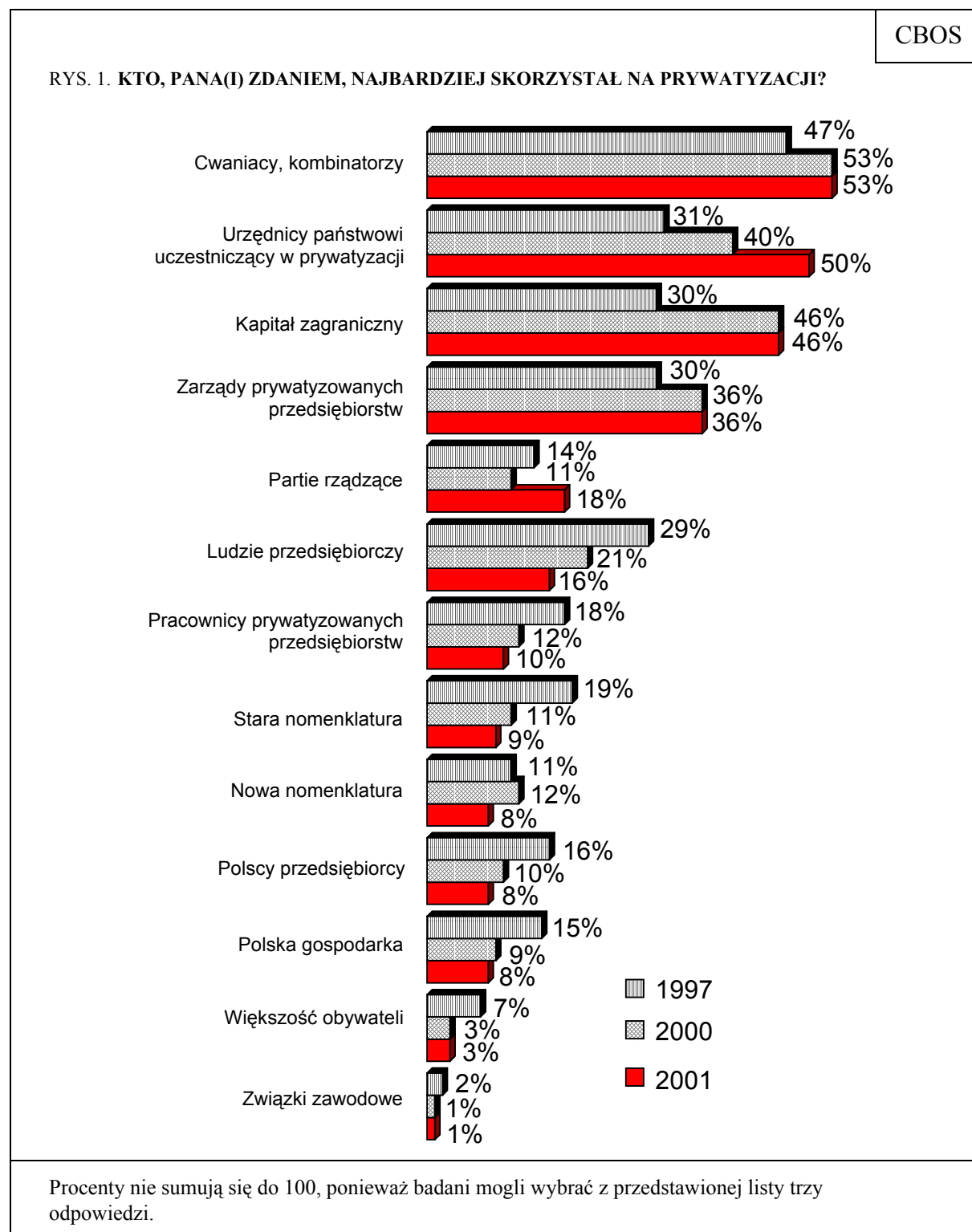
Tabela 8

Pracujący w:	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- sektorze prywatnym poza rolnictwem	18	19	55	8
- spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	24	48	11
- instytucji państwowej, publicznej	12	26	52	10
- prywatnym gospodarstwie rolnym	8	15	49	28
Bezrobotni	11	21	53	15

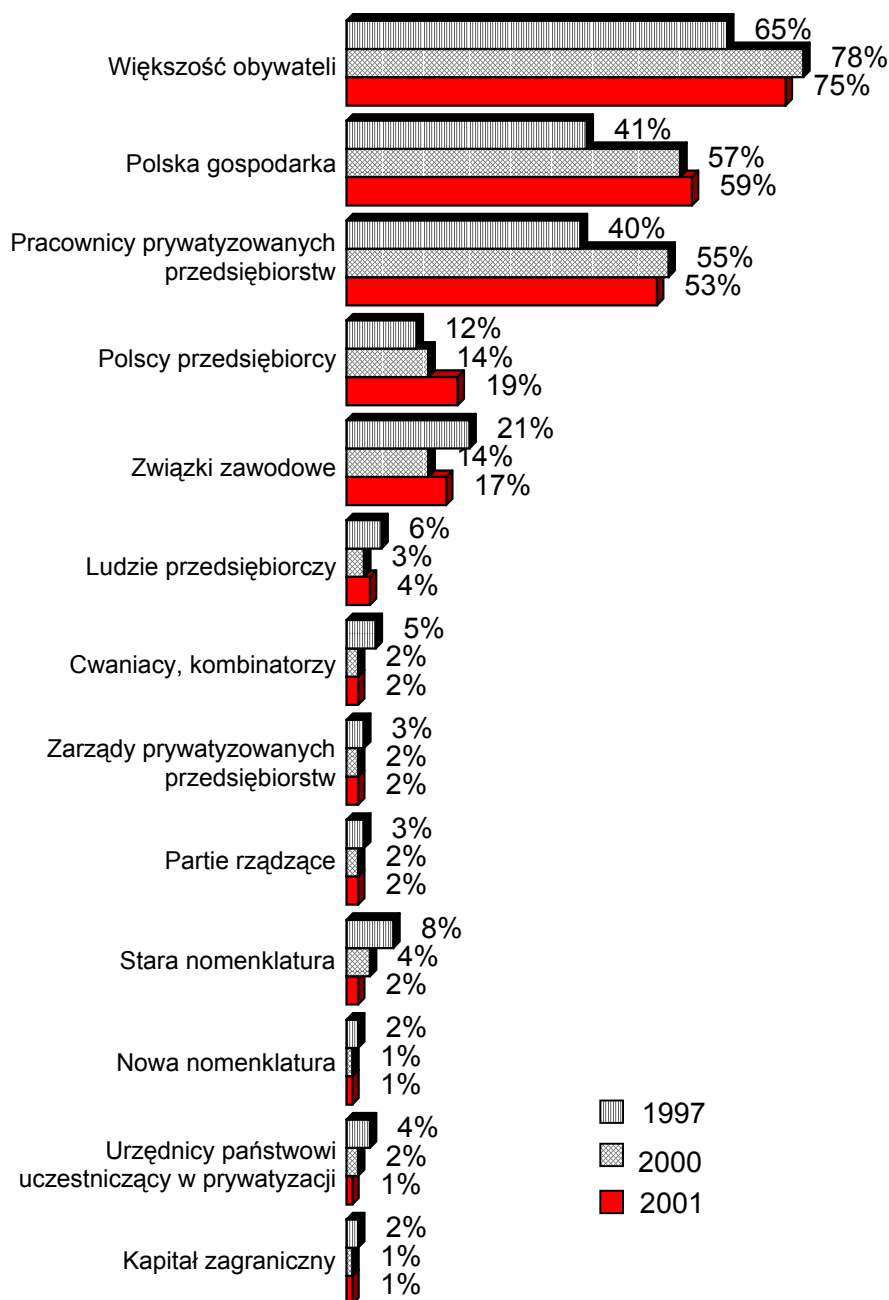
Uwzględniając wszystkie trzy aspekty skutków prywatyzacji, tzn. korzyści dla gospodarki, osobiste korzyści badanych osób i pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw, można stwierdzić, że zawsze najlepiej postrzegano wpływ zmian własnościowych na polską gospodarkę, natomiast najczęściej obaw budziło ich bezpośrednie oddziaływanie na pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw oraz ogół społeczeństwa. Jednocześnie oceny te są ze sobą powiązane i zmiany opinii przebiegają równolegle: wraz ze wzrostem rozczarowania skutkami prywatyzacji dla polskiej gospodarki rosło również przekonanie, że jest ona niekorzystna dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw oraz dla ogółu społeczeństwa.

BENEFICJENCI PRYWATYZACJI

Po raz kolejny zapytaliśmy też respondentów, kto - ich zdaniem - najbardziej zyskuje na prywatyzacji, a kto traci.

RYS. 2. KTO NAJBARDZIEJ TRACI NA PRYWATYZACJI?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać z przedstawionej listy trzy odpowiedzi.

Poglądy na temat narodowego bilansu korzyści i strat są jednoznaczne, a upływ czasu tylko je umacnia. Za beneficjentów przemian własnościowych uważani są przede wszystkim cwaniacy i kombinatorzy (53%), urzędnicy państwowi uczestniczący w prywatyzacji (50%), kapitał zagraniczny (46%) oraz zarządy prywatyzowanych przedsiębiorstw (36%). Z biegiem

lat umacnia się przekonanie, że wymienione grupy i podmioty korzystają na przemianach. W ciągu ostatniego roku w swego rodzaju rankingu korzyści zyskali zwłaszcza urzędnicy państwowi, wysuwając się w ten sposób przed kapitał zagraniczny, który od samego początku postrzegany był jako „wielki wygrany” procesu prywatyzacji polskiej gospodarki. Z pewnością ma to związek z licznymi doniesieniami o nieuczciwej prywatyzacji, w którą byli zamieszani wysocy urzędnicy państwowi i zarządy różnego rodzaju spółek polskich i zagranicznych.

W opinii Polaków do „wielkich przegranych” przemian własnościowych należy zaliczyć większość obywateli (75%), a także polską gospodarkę (59%) i pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw (53%). Od roku opinie na ten temat utrzymują się bez zmian. Jednocześnie wzrosło w tym czasie przekonanie, że na przekształceniach tracą polscy przedsiębiorcy. Obecnie taką opinię wyraża niemal co piąty badany (19%).

Ogólnie można stwierdzić, że w opinii społecznej prywatyzacja jawi się jako proces nieuczciwy, zaspokajający partykularne interesy niektórych grup oraz kapitału zagranicznego, przeprowadzany z pominięciem interesu społeczeństwa i polskiej gospodarki.

IŁE PAŃSTWA W GOSPODARCE?

Istotnym wyróżnikiem wolnego rynku jest sprywatyzowanie gospodarki kraju - nie tylko poszczególnych przedsiębiorstw, ale niekiedy całych gałęzi przemysłu. W społeczeństwie polskim poziom akceptacji własności prywatnej jest zróżnicowany w zależności od sektora gospodarki, której dotyczy. Warto zauważyć, że w większości przypadków Polacy od pierwszego pomiaru mają dość wyrobione i stałe opinie o charakterze własności, która powinna dominować w poszczególnych przedsiębiorstwach i instytucjach, a jeśli następowały jakieś zmiany opinii, to okres ich krystalizacji przypadł na lata 1994-2000.

Zdaniem zdecydowanej większości badanych, pod kontrolą państwa powinny pozostawać przede wszystkim przedsiębiorstwa strategiczne dla gospodarki narodowej, takie jak np. elektrownie i przemysł ciężki (huty), ale także wszystkie instytucje świadczące usługi medyczne i socjalne oraz placówki oświatowe (przedszkola, szkoły, uniwersytety).

Od początku lat dziewięćdziesiątych Polacy mają wyrobioną opinię o tym, że te gałęzie gospodarki powinny pozostać państwowe. W porównaniu z rokiem 1994 takie poczucie w odniesieniu do szkolnictwa, zwłaszcza w zakresie edukacji na poziomie podstawowym i średnim - jeszcze się nasiliło.

Tabela 9

Które z przedsiębiorstw i instytucji powinny być państwowe, a które prywatne?	Rok badania	Państwowe*	Mniej więcej pół na pół	Prywatne**	Trudno powiedzieć
		w procentach			
Elektrownie	1994***	84	11	2	3
	2000	85	8	2	5
	2001	85	9	3	3
Szkoły podstawowe i średnie	1994***	75	22	2	2
	2000	84	13	1	2
	2001	84	14	1	2
Uniwersytety	1994***	79	16	2	3
	2000	83	13	2	3
	2001	82	14	1	2
Szpitale	1994***	78	18	4	1
	2000	78	14	4	3
	2001	79	15	3	2
Domy starców i emerytów	1994***	73	21	3	3
	2000	78	16	3	3
	2001	75	18	5	2
Przedszkola	1994***	73	21	3	3
	2000	75	18	3	3
	2001	75	18	5	2
Huty	1994***	75	18	5	2
	2000	76	12	5	6
	2001	75	13	8	3
Przychodnie lekarskie i dentystyczne	1994***	66	27	6	1
	2000	69	22	7	3
	2001	69	23	7	1
* Połączone kategorie „Wylącznie państwowe” oraz „W większości państwowe” ** Połączone kategorie „Wylącznie prywatne” oraz „W większości prywatne” *** Badanie „Opinie o gospodarce i państwie” - finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University i University of Melbourne - zrealizowane przez CBOS w dniach 14. 10 - 7.11 ‘94 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju (N=2127)					

Około trzech piątych respondentów uważa także, że większość banków, zakładów ubezpieczeniowych, przedsiębiorstw komunikacji miejskiej, a także oper i filharmonii powinna pozostać pod kontrolą państwa. Obecnie Polacy częściej niż w roku 1994 optują za państwowym charakterem własności instytucji finansowych oraz kultury artystycznej. W roku 1994 co trzeci ankietowany uważał, że te instytucje mogą być częściowo państwowe, a częściowo prywatne (*mniej więcej pół na pół*). Obecnie opinię tę podziela mniej niż co czwarty badany. Można przypuszczać, że motywy zmiany opinii w tej sprawie są inne, jeśli chodzi o banki i ubezpieczycieli, a inne w odniesieniu do oper i filharmonii. Zapewne w pierwszym przypadku ludzie w większym stopniu oczekują gwarancji państwa w zakresie ochrony własnych oszczędności i zabezpieczenia na przyszłość, w drugim - coraz głośniejsze mówi się o tym, że kultura artystyczna nie może się utrzymać, a tym bardziej rozwijać, bez mecenatu państwa i odpowiedzialnej polityki kulturalnej.

Ponad połowa badanych to także zwolennicy państwowej własności środków komunikacji miejskiej, chociaż znaczny ich odsetek optuje za sprywatyzowaniem połowy lub większości tego rodzaju przedsiębiorstw.

Tabela 10

Które z przedsiębiorstw i instytucji powinny być państwowe, a które prywatne?	Rok badania	Państwowe*	Mniej więcej pół na pół	Prywatne**	Trudno powiedzieć
		w procentach			
Banki i zakłady ubezpieczeniowe	1994***	49	35	12	4
	2000	64	24	8	5
	2001	62	23	11	2
Opery, filharmonie i sale koncertowe	1994***	51	31	10	8
	2000	59	23	9	8
	2001	61	22	8	9
Komunikacja miejska	1994***	-	-	-	-
	2000	60	26	9	5
	2001	58	25	13	3
* Połączone kategorie „Wyłącznie państwowe” oraz „W większości państwowe” ** Połączone kategorie „Wyłącznie prywatne” oraz „W większości prywatne” *** Badanie „Opinie o gospodarce i państwie” - finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University i University of Melbourne - zrealizowane przez CBOS w dniach 14. 10 - 7.11 '94 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju (N=2127)					

Znacząca część Polaków akceptuje własność prywatną w takich sektorach gospodarki, jak przedsiębiorstwa handlu zagranicznego i produkcja samochodów. Z upływem czasu umocniło się przekonanie, że większość zakładów produkujących samochody powinna należeć do prywatnych właścicieli.

Tabela 11

Które z przedsiębiorstw i instytucji powinny być państwowe, a które prywatne?	Rok badania	Państwowe*	Mniej więcej pół na pół	Prywatne**	Trudno powiedzieć
		w procentach			
Przedsiębiorstwa handlu zagranicznego	1994***	45	30	13	11
	2000	41	28	15	15
	2001	45	26	15	14
Fabryki samochodów	1994***	41	33	20	6
	2000	38	30	24	8
	2001	37	28	28	6
* Połączone kategorie „Wylącznie państwowe” oraz „W większości państwowe” ** Połączone kategorie „Wylącznie prywatne” oraz „W większości prywatne” *** Badanie „Opinie o gospodarce i państwie” - finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University i University of Melbourne - zrealizowane przez CBOS w dniach 14. 10 - 7.11 ‘94 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju (N=2127)					

Podobnie jak w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych, najwięcej respondentów (około dwóch piątych) akceptuje częściowo państwową, częściową prywatną własność stacji telewizyjnych i gazet. Jednak od roku 1994 wyraźnie przybyło badanych opowiadających się za państwowym charakterem własności mediów.

Tabela 12

Które z przedsiębiorstw i instytucji powinny być państwowe, a które prywatne?	Rok badania	Państwowe*	Mniej więcej pół na pół	Prywatne**	Trudno powiedzieć
		w procentach			
Stacje telewizyjne	1994***	23	46	25	5
	2000	32	42	20	6
	2001	32	42	21	5
Gazety	1994***	21	44	30	5
	2000	29	39	23	8
	2001	28	38	28	6
* Połączone kategorie „Wylącznie państwowe” oraz „W większości państwowe” ** Połączone kategorie „Wylącznie prywatne” oraz „W większości prywatne” *** Badanie „Opinie o gospodarce i państwie” - finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University i University of Melbourne - zrealizowane przez CBOS w dniach 14. 10 - 7.11 ‘94 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju (N=2127)					

Stabilne i jednoznaczne są opinie o charakterze własności sklepów oraz gospodarstw rolnych. W obydwu przypadkach tylko nieliczni opowiadają się za całkowitym utrzymaniem własności państwowej. O ile jednak w opinii społecznej część placówek handlowych powinna być kontrolowana przez państwo, o tyle w zdecydowanej mniejszości pozostają ci, którzy są zwolennikami państwowych gospodarstw rolnych.

Tabela 13

Które z przedsiębiorstw i instytucji powinny być państwowe, a które prywatne?	Rok badania	Państwowe*	Mniej więcej pół na pół	Prywatne**	Trudno powiedzieć
		w procentach			
Sklepy	1994***	11	42	45	1
	2000	13	38	47	3
	2001	13	35	49	1
Gospodarstwa rolne	1994***	7	16	75	2
	2000	8	11	77	3
	2001	7	13	78	2
* Połączone kategorie „Wyłącznie państwowe” oraz „W większości państwowe” ** Połączone kategorie „Wyłącznie prywatne” oraz „W większości prywatne” *** Badanie „Opinie o gospodarce i państwie” - finansowane i przeprowadzone na zlecenie The Australian National University i University of Melbourne - zrealizowane przez CBOS w dniach 14. 10 - 7.11 ‘94 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju (N=2127)					

★

★

★

Utrzymuje się odnotowane przed rokiem pogorszenie ocen skutków prywatyzacji zarówno w aspekcie korzyści dla gospodarki, jak i dla obywateli oraz pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. Z opinii na temat beneficjentów przemian własnościowych w Polsce można wnosić, że prywatyzacja postrzegana jest nie tylko jako nieprzynosząca korzyści polskiej gospodarce, ale wręcz przeprowadzana z pominięciem interesu Polaków. Ponad połowa badanych sądzi, że zyskali na niej tylko cwaniacy i kombinatorzy,

a jeszcze liczniejsze grupy twierdzą, że straciła na tym większość obywateli, pracownicy prywatyzowanych przedsiębiorstw i polska gospodarka. Tym zapewne należy tłumaczyć fakt, że po upływie tylu lat od zapoczątkowania reform rynkowych i przemian własnościowych w Polsce społeczeństwo opowiada się za państwową własnością wielkich przedsiębiorstw, a także sektora ochrony zdrowia, opieki społecznej oraz za państwowymi przedszkolami, szkołami i uniwersytetami.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla **polskiej gospodarki** korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - Niekorzystna

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	37	33	10	1223
Płeć					
Mężczyźni	24	37	33	6	585
Kobiety	16	36	34	14	638
Wiek					
18-24 lat	27	39	27	7	189
25-34	22	41	30	6	221
35-44	20	38	34	8	225
45-54	23	38	32	7	246
55-64	14	35	38	12	150
65 lat i więcej	10	25	41	24	192
Miejsce zamieszkania					
Wies	13	34	42	12	442
Miasto do 20 tys.	14	38	36	10	153
20-100 tys.	25	36	29	10	240
101-500 tys.	25	43	24	8	248
501 tys. i więcej mieszk.	29	35	25	11	140
Wykształcenie					
Podstawowe	7	34	37	22	325
Zasadnicze zawodowe	15	40	40	5	382
Średnie	28	36	29	8	407
Wysze	43	37	18	2	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	42	38	16	3	74
Prac. umysł. niż. szczebla	39	36	16	8	97
Pracownicy fiz.-umysł.	29	38	30	3	103
Robotnicy wykwalifikowani	19	44	33	4	122
Robotnicy niewykwalifik.	14	33	46	6	42
Rolnicy	12	28	47	13	71
Pracujący na własny rach.	18	41	37	4	39
Bierni zawodowo					
Renciści	15	30	39	16	147
Emeryci	12	30	39	18	217
Uczniowie i studenci	24	51	19	5	92
Bezrobotni	9	39	43	10	157
Gospodynie domowe i inni	19	37	26	18	61
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	29	41	27	4	184
społec. właścicieli	30	46	18	5	90
prywatnych i państwa	27	35	33	5	212
sekt. prywat. poza rolnict.	11	32	44	13	86
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	10	38	43	8	159
276-399	16	42	31	11	116
400-549	14	40	38	8	238
550-799	22	33	30	15	157
Powyżej 799 zł	36	35	22	7	214
Ocena własnych war. mater.					
Złe	14	33	44	9	465
Średnie	17	42	29	12	576
Dobre	42	31	20	8	182
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	25	33	22	68
Raz w tygodniu	16	40	35	10	632
1-2 razy w miesiącu	12	34	42	12	179
Kilka razy w roku	29	38	24	9	223
W ogóle nie uczestniczy	35	30	28	8	120
Poglądy polityczne					
Lewica	18	35	42	6	372
Centrum	20	42	33	6	337
Prawica	30	40	25	6	247
Trudno powiedzieć	13	30	31	27	267

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla **Pana(i) osobiście** korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - Niekorzystna

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	30	40	19	1223
Płeć					
Mężczyźni	14	30	42	14	585
Kobiety	8	30	39	24	638
Wiek					
18-24 lat	17	27	35	20	189
25-34	15	33	33	19	221
35-44	11	30	44	15	225
45-54	10	32	44	14	246
55-64	6	33	46	16	150
65 lat i więcej	4	23	40	33	192
Miejsce zamieszkania					
Wies	6	25	48	20	442
Miasto do 20 tys.	11	24	48	16	153
20-100 tys.	9	39	38	15	240
101-500 tys.	16	30	34	20	248
501 tys. i więcej mieszk.	19	31	24	25	140
Wykształcenie					
Podstawowe	4	25	44	27	325
Zasadnicze zawodowe	10	29	48	13	382
Średnie	15	30	38	18	407
Wysze	20	43	15	22	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	22	39	22	17	74
Prac. umysł. niż. szczebla	19	38	27	17	97
Pracownicy fiz. - umysł.	20	25	39	16	103
Robotnicy wykwalifikowani	13	32	45	10	122
Robotnicy niewykwalifik.	10	25	57	8	42
Rolnicy	6	24	46	25	71
Pracujący na własny rach.	11	41	29	18	39
Bierni zawodowo					
Renciści	3	30	42	24	147
Emeryci	5	29	42	24	217
Uczniowie i studenci	12	33	30	25	92
Bezrobotni	6	22	58	14	157
Gospodynie domowe i inni	16	28	30	27	61
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	13	37	37	13	184
spółce właścicieli	17	37	30	15	90
prywatnych i państwa	19	28	38	15	212
sekt. pryw. poza rolnict.	9	23	44	23	86
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	7	25	53	14	159
276-399	5	35	38	22	116
400-549	9	28	53	10	238
550-799	10	31	40	19	157
Powyżej 799 zł	19	35	25	21	214
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	26	52	16	465
Średnie	10	32	36	21	576
Dobre	23	31	25	21	182
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	14	22	39	25	68
Raz w tygodniu	8	29	45	18	632
1-2 razy w miesiącu	8	31	41	20	179
Kilka razy w roku	18	31	32	19	223
W ogóle nie uczestniczy	14	35	30	21	120
Poglądy polityczne					
Lewica	10	28	47	14	372
Centrum	11	31	41	16	337
Prawica	14	33	36	17	247
Trudno powiedzieć	8	27	34	32	267

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla **pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw** korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna;
2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - Niekorzystna
(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	19	50	17	1222
Płeć					
Meżczyźni	16	20	52	12	584
Kobiety	12	17	48	22	638
Wiek					
18-24 lat	21	18	47	14	189
25-34	14	25	49	11	221
35-44	15	20	49	16	225
45-54	13	17	58	11	246
55-64	11	18	49	23	150
65 lat i więcej	11	12	46	32	191
Miejsce zamieszkania					
Wies	9	19	52	20	442
Miasto do 20 tys.	12	16	55	18	153
20-100 tys.	17	14	51	18	240
101-500 tys.	18	21	49	12	247
501 tys.i więcej mieszk.	21	22	40	16	140
Wykształcenie					
Podstawowe	10	16	45	29	325
Zasadnicze zawodowe	14	19	53	14	381
Średnie	13	19	55	13	407
Wyższe	31	23	40	6	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	33	28	34	6	74
Prac.umysł.niz.szczebla	13	27	52	8	97
Pracownicy fiz.- umysł.	19	17	53	11	103
Robotnicy wykwalifikowani	11	16	62	11	122
Robotnicy niewykwalifik.	4	26	49	21	42
Rolnicy	9	16	52	24	71
Pracujący na własny rach.	15	29	56	0	39
Bierni zawodowo					
Renciści	11	13	48	28	147
Emeryci	13	15	47	26	216
Uczniowie i studenci	27	13	45	16	92
Bezrobotni	11	21	53	15	157
Gospodynie domowe i inni	7	24	51	19	61
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	12	26	52	10	184
społce właścicieli	18	24	48	11	90
prywatnych i państwa	18	19	55	8	212
sekt. pryw. poza rolnict.	8	15	49	28	86
prywatnym gośp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	8	22	52	19	159
276-399	16	18	51	15	116
400-549	17	14	59	10	237
550-799	14	18	48	20	157
Powyżej 799 zł	19	23	43	14	213
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	17	53	17	465
Średnie	13	20	49	18	575
Dobre	21	20	47	12	182
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	17	16	42	26	68
Raz w tygodniu	11	18	54	17	631
1-2 razy w miesiącu	16	18	46	21	179
Kilka razy w roku	19	19	49	12	222
W ogóle nie uczestniczy	18	23	43	17	120
Poglądy polityczne					
Lewica	13	17	60	10	371
Centrum	14	18	55	13	336
Prawica	22	18	43	18	247
Trudno powiedzieć	9	22	38	32	267